

VERSCHIJNEN JUBILEUMNUMMER.

Het jubileumnummer van het Maandblad, dat meer dan 100 bladzijden zal omvatten, neemt de plaats in van de maandbladen, die anders in oktober en december zouden verschijnen. Het zal half november uitkomen. Tevens zullen de leden en begunstigers dan worden uitgenodigd ter bijwoning van de feestelijke herdenking van ons gouden jubileum op zaterdag 26 november.

VOORLOPIG PROGRAMMA VAN DE JUBILEUMVIERING OP ZATERDAG 26 NOV.

- 15 uur: Herdenkingsbijeenkomst in het Bonnefantenmuseum.
- 16 uur: Opening van de tentoonstelling in ons museum.
- 17 uur: Vertoning van een of meer films in het Bonnefantenmuseum.
- 18 uur: Gezamenlijk diner.

Degenen, die nu al vrij zeker weten, dat zij aan het diner zullen deelnemen, worden verzocht dit zo spoedig mogelijk mede te delen aan het museum (tel. 14174). Dit is nodig met het oog op de bespreken ruimte. Kosten f 7,50.

TENTOONSTELLING „INSECTEN“

Voor de leden bestaat de gelegenheid deel te nemen aan de tentoonstelling. Degenen, die dat wensen te doen, moeten dan één doos met insecten samenstellen, die geacht kan worden de representant te zijn van hun verzameling. Dan geeft de tentoonstelling ook iets te zien van „eigen werk“. De directeur van het museum heeft hierover gaarne spoedig bericht met vermelding van wat er zal worden ingezonden.

RECTIFICATIE

Maandblad 5—6, blz. 57, 2e kolom:
regel 13 van onder: voor *verticillatum* lezen *multiflorum*.

regel 12 van onder: voor *kransbladsalomonsezel* lezen *veelbloemige salomonszegel*.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERINGEN te Heerlen op 15 juni 1960

Een aantal leden te Heerlen stelde het erg op prijs toch in juni bijeen te komen, ondanks de jaarvergadering te Epen. Juni is immers wel de meest gunstige maand voor bestudering van de natuur.

De heer van Loo had weer talrijke planten meegebracht uit de botanische tuin te Terwinselen, o.a. een enorme fasciatie van de knikkende distel, *Carduus nutans*. Het ex. is opgestuurd naar het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

Naar aanleiding van een opmerking in het Maandblad dat dieren die zoveel bewegelijker zijn dan planten, toch vaak aan een bepaald milieu gebonden zijn, behandelde Br. Arnoud de Geul. Tengevolge van de aanwezigheid van een stuwdam in de buurt van watermolens, is het karakter van de rivier even boven de molen totaal anders dan elders in de Geul. Vlak voor de dam is de sterkte van de stroom zo zeer verminderd, dat er fijn slib kan bezinken, zodat de beek daar doet denken aan een sloot. Daar groeien slechts bepaalde waterplanten, zoals drijvend fonteinkruid, veenwortel, waterranonkel. Meer stroomopwaarts daarentegen is de Geul een echte bergbeek. Daar bestaat de bodem in hoofdzaak uit stenen. Alleen die dieren die voor hun voortplanting een steenachtige bodem nodig hebben, kunnen daar worden gevonden.

De heer Bult vertelde hoeveel moeite het hem had gekost, het nest van de kleine plevier te vinden bij een plasje achter het stort van de Stm. Hendrik. Tenslotte werden toch zowel een nest met eieren als een stel jongen opgemerkt.

De heer van Loo had sijsjes waargenomen in de botanische tuin te Terwinselen omstreeks half mei. Een mannetje en twee wijfjes deden zich te goed aan de rijpe vruchtjes van de paardebloem. Om deze te bemachtigen, vlogen zij tegen de bloemstengels aan.

De heer van der Kruk vertelde van iemand die jonge kauwtjes had meegenomen naar zijn tuin, per auto. Na enige tijd werden deze jonge dieren door een paar losvliegende kauwen gevoerd. Hij vroeg zich nu af, of dit de ouden waren, die de auto hadden gevolgd. Dit zal wel niet het geval zijn. Het is een bekend feit, dat dieren in een bepaald stadium de neiging hebben om jongen te voeren en te verzorgen. Een opengesperde bek van een bedelend jong is in dat stadium een voldoende prikkel om te gaan voeren. Er zijn talrijke voorbeelden bekend van oude vogels, die jongen voerden van een totaal andere soort. Ook bij zoogdieren komt dit voor.

Een zeer merkwaardig geval vermeldde „Natur und Volk“, 1959, 89, 12. Een kardinaalsvogel voerde insecten aan naar lucht happende

karpers en goudvissen in een vijver. Een foto leverde het bewijs van deze waarneming. Waarschijnlijk had de vogel jongen of waren deze in de buurt van de vijver verongelukt. De rode gapende vissenbek was voor de oude vogel een prikkel om zijn drift om te voeren te gaan bevredigen. Wanneer het oude dier niet in het juiste stadium is om jongen te voeren of te verzorgen, dan doet zo een prikkel hem niets. Een kat bracht eens jongen ter wereld welke ogenschijnlijk kerngezond en levendig waren, maar veel te klein van stuk. Vermoedelijk waren zij een beetje te vroeg geboren. De jongen werden door poes op het tapijt gedeponeerd, en toen keek zij er niet meer naar om. Toen de jongen in de mand van de kat waren gelegd, vermeed de oude kat deze angstvallig.

te Maastricht op 6 juli 1960

Het doet de voorzitter veel plezier dat onder de aanwezigen ook een tweetal leden uit Venlo present zijn. Br. Agatho wil iets vertellen over zijn onderzoek van de roodborsttapuit naar aanleiding van dia's die door de heer van den Hombergh, eveneens uit Venlo zijn gemaakt. Deze konden worden geprojecteerd met het gloednieuwe apparaat, dat door het museum samen met een instrument voor microprojectie, was aangeschaft. De heer van Nieuwenhoven vertoonde hiermede enige kleurenplaatjes van planten uit het hooggebergte, opgenomen door de heer Jan van Eyk in het westen van Oostenrijks Tirol.

Tevoren had de heer Stevens melding gedaan van de vondst van moerasandijvie aan de Maas te Itteren en te Neerharen (B). Van Br. Aurelius was bericht ontvangen dat in de tuin van de Beyart te Maastricht een paartje sijsjes broedde. Br. Agatho was daar gaan kijken in het gezelschap van de heren Hens en v. d. Hombergh. Ook de heer Stevens was van de partij. Het nest lag in een zilverspar op het uiteinde van een tak, die door een andere was overweld, en ongeveer 4 m van de grond. Op 15 of 16 juni was het paar met nestelen begonnen. Op 19 juni lag het eerste ei in het nest. Op 5 juli bevatte het nest 2 jongen van naar schatting 2 dagen oud.

De heer van Orden van het Staatsbosbeheer zond bericht van het ringen van een klein barnsijsje, vrouwtje, op 19 oktober 1959, en

van een grote goudvink, vrouwtje, op 4 november 1959, beide in het Bunderbos. De vleugelmaten van het laatstgenoemde dier waren 89,1 en 89,3 mm.

Dr. Dijkstra ziet zomer en winter appelvinken midden in Heerlen achter de tuin van het A. M. F.-gebouw. Vermoedelijk broeden de dieren daar. Ook deze zomer ziet hij geregeld een paar.

De heer Mommers zag vanuit de trein tussen Sittard en Susteren op 20 juni een groep tortelduiven van minstens 30 stuks. Groepvorming is op zichzelf een gewoon verschijnsel na de broedtijd. Zo vroeg in het jaar is het echter iets bijzonders. Verder toonde hij een kleine soort wespvlinder, *Sesia myopaeformis* Borkh., gevangen te Heer op 3 juli 1960.

Naar aanleiding van een oproep van het R.I.V.O.N. vraagt de heer van Nieuwenhoven gegevens over massavergiftigingen van vogels ten gevolge van het gebruik van vergiften in de land- en tuinbouw in Zuid-Limburg.

Van de heer J e u k e n d r u p uit Roermond kreeg het museum een aanvulling van de waterkevers uit Midden-Limburg (zie vorige schenking in Maandblad 1958, p. 133) en een partijtje andere insecten; bovendien het nest van *Vespa vulgaris*, het beginstadium van het nest van *Vespa crabro* met de wespen er bij en een gedeelte van het nest van *Bombus terrestris*.

Ook verwierf het museum nog enkele vogels uit de omgeving van Sittard, nl. een tapuit ♂ (Born, 20-4-1960), een bosuil met gekruiste snavel (Stein, 1-12-1959), een zwarte specht, die bij Susteren tegen een auto gevlogen was (18-7-1959), een kauw ♀, twee roodborstjes (Born, 10-9-1959 en 5-3-1960) en tenslotte een waterral uit Meyel (10-11-1958).

De heer de Jonge uit Maastricht bracht ons een paar fraaie carboonfossielen uit de Stm. Maurits, o.a. een zaad van een zaadvaren.

Te Heerlen, op 13 juli 1960.

Op de vergadering hadden de meeste aanwezigen bloemen meegebracht; het aantal was zo overweldigend groot, dat het weinig zin heeft deze alle te vermelden, temeer daar sommige wilde planten afkomstig waren van welbekende vindplaatsen, terwijl andere, enige jaren in een tuin voortgekweekt waren, waardoor men de oorspronkelijke vindplaats vergeten was.

De heer Toussaint bracht ter tafel enkele

planten verzameld in de buurt van Stm. Wilhelmina en wel enkele witbloeïende exemplaren van *Malva moschata*, Muskus kaasjeskruid; deze soort heeft in de regel rose bloemen. Verder *Reseda luteola*, Wouw, een plant, welke te Maastricht langs spoorwegen en fabrieksterreinen veel algemener is dan in de Mijnstreek, *Epilobium hirsutum*, Harig wilgenroosje en *Euphorbia lathyrus*, Kruisbladig wolfsmelk, welke de laatste jaren steeds vaker aangetroffen wordt.

Klaarblijkelijk beïnvloed door het lezen van: „De kroedwis in Limburg” hadden sommige leden planten meegebracht, welke hierin wel verwerkt worden, o.a. *Sedum acre*, Muurpeper. In dit verband is het wel goed er op te wijzen, dat broeder Arnold graag informaties verwacht over wantsen, die op deze plant voorkomen.

Van een excursie langs de Maas bracht mej. Janssen *Aster tradescantia*, Kleinbloemige aster mee.

De heer Coonen vertoonde o.a. de plant van Hugo de Vries, *Oenothera lamarckiana*. Grote teunisbloem. Deze werd vergeleken met *O. biennis*, Teunisbloem en met *O. roseum*; deze plant, welke uit Amerika afkomstig is, werd in de tuin van het Geol. Bureau gevonden en houdt daar reeds gedurende 20 jaar stand.

De heer Sterken informeerde naar de samenstelling van de steen en het cement, welke gebruikt werden bij de Romeinse waterleiding in de Eifel, die de stad Keulen van water voorzien heeft. De steen is een kwartsiet, het cement bevat calcium carbonaat.

Dr. Dijkstra deelde mede, dat er belangstelling bestaat voor broedgevallen van de Appelvink in Nederland. Deze wordt geregeld waargenomen in de tuinen van het A.M.F.-Geol. Bureau. In de zomer van 1958 kwam daar een paartje voor. Op Zondag 26 juni werd wederom een paartje gezien.

NIEUWS UIT VENLO EN OMGEVING

De heer Spreuwenberg heeft op 1 juli 1960 een hop gezien bij de Venkoelen in de gemeente Venlo. Het dier is daar minstens 8 dagen gebleven. Verder waren in de buurt van Venlo minstens 3 broedparen van de duinpieper. Te Schandelo werd een nest gevonden door Br. Agatho. De twee andere paren huisden op de Grote Heide te Venlo.

In een schuur van de abdij der paters Trappisten te Tegelen bevond zich op 27 juni een in aanbouw zijnde nest van de zwarte roodstaart in een gat van de muur. In dezelfde muur en op dezelfde hoogte, 2 m van het eerste nest verwijderd, was een tweede nest, eveneens leeg. De heer Spr. veronderstelde, dat de zwarte roodstaart dit laatste nest had verlaten om een tweede te gaan bouwen in het andere gat, doch tot zijn grote verbazing zag hij een week later, dat op beide nesten een zwarte roodstaart ♀ zat te broeden, op hetzelfde tijdstip dus. Een geval van bigamie? Dit laatste kon echter niet worden bevestigd, daar korte tijd later de eieren uit een der nesten verdwenen waren en derhalve niet kon worden geconstateerd, of één of twee ♂♂ de jongen gingen voeren.

De heren Notermans, Weijs en Spreuwenberg zagen op 23 juli twee oeverlopers en twee witgatjes langs de Leu bij Haalen en zeven oeverlopers en één witgatje in de kleigroeven tussen Venlo en Tegelen.

DE ZWARTE ADEM

S. J. DIJKSTRA

In een zeer lezenswaardig artikel „De zwarte adem” in De Levende Natuur van Mei/Juni, 1959, wijzen Westhoff en van Leeuwen op de grote betekenis, welke bepaalde overgangsstroken, b.v. struweelzomen tussen bos en heide of tussen andere levensgemeenschappen hebben. De soortenrijkdom van allerlei biotopen wordt in de eerste plaats niet bepaald door de aanwezigheid van een goed ontwikkelde levensgemeenschap, maar juist door het bestaan van dergelijke overgangsstroken. Wanneer een bepaalde vorm van beheer gericht is op „netheid”, op duidelijk gemarkeerde afscheiding, wanneer bijv. het loofbos van de heide of van het schraalland gescheiden wordt door wegen, kan zo’n levensgemeenschap sterk verarmen, ook al verandert er ogenschijnlijk niets aan het bos, de heide of het schraalland. Hierdoor verdwijnen dan veelal die planten en dieren, welke altijd betrekkelijk zeldzaam zijn geweest. In hetzelfde artikel wordt er ook op gewezen, dat herbevolking van zeldzame planten en dieren moeilijker wordt, naarmate hun groeiplaatsen steeds verder uit elkaar komen te liggen.

Tot dergelijke overgangsstroken, welke een